

זכות שיבוב כנגד מס רכוש

בעקבות רע"א 10164/09 בימ"ש עליון

שאלה זו העסיקה לא במעט את בתי המשפט, לאור עמדה מסורתית של מנהל מס רכוש וקרן פיצויים שדחה תביעות של חברות ביטוח, בנימוק שזכות התחלוף מכוח חוק חוזה הביטוח הינה כנגד "מזיק", כך, לעמדתנו, בעוד שאין לראות במדינה בגדר "מזיק", אלא בגדר מבטח סטטוטורי שכנגדו אין זכות חזרה.

פסק דינו של כב' השופט ריבלין קבע באופן ברור, שזכות התחלוף אינה מוגבלת כנגד מזיק, אלא כלשונו של החוק עומדת בכל מקום שלמבטח היתה זכות תביעה.

כך, לדוגמא, תביעת השבה של מבטח כנגד חברת שמירה עילתה בחוק השומרים וחוק חוזה קבלנות שהגדרתם אינה בגדר "מזיק", אלא חיוב עצמאי (לעיתים גובל באחריות מוחלטת) הנובעים מעצם הגדרת יחסי מזמין-שומר-קבלן עצמאי.

פסק דינו של בית המשפט העליון, שאישר למעשה את פסה"ד המחוזי מפי כבוד השופטת ד. קרת - מאיר, סילק את נימוקיו של מנהל מס רכוש, שדחה תביעות של חברות ביטוח, ברם עדיין הותיר את השאלה הבסיסית באשר לעצם חלותו של חוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א – 1961 (להלן: "חוק מס רכוש").

הכניסה לטרקלינו של חוק מס רכוש הינה הגדרת האירוע שגרם לנזק כ"פעולות איבה" או "פעולות מלחמה", ועל מנת שלמבטחת תהא זכות חזרה נותרה עדיין החובה להוכיח שהנזק נגרם כתוצאה מ"פעולות איבה או מלחמה". הגדרתה של פעילות כזו שחוק מס רכוש חל עליה, תהווה מושא לרשימה קרובה שתפורסם על ידינו.

נקודה נוספת שראוי לייחד לה מספר מילים, נובעת מתקנה 3 לתקנות מס רכוש, הקובעת:

"היה הסכום המגיע לניזוק לפי תקנות אלו יחד עם הסכומים שהניזוק זכאי לקבל או קיבל כפיצוי בעד הנזק מחברת ביטוח או מאדם אחר, עולה על הנזק הממשי, ישולם לו רק אותו סכום שהוא הפרש שבין השיפוי כאמור לבין הנזק הממשי...".

המצוטט מעורר שני היבטים:

הראשון – המבטח שזכותו להיפרע מהמדינה ומחברת הביטוח אינו זכאי לפיצוי העולה על נזקו הממשי.

השני – פוליסות הביטוח המבוססות על סעיף "ערך כינון" יפצו את המבטח ביותר מנזקו הממשי, ומכאן שזכות התחלוף שלהן תוגבל לנזק הממשי בלבד.